

ПРОТОКОЛ
ОТ ТРИДЕСЕТ И ПЪРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ
(РСР) НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН (СЦР)

28-29 септември 2016 г., град Русе,
Конферентна зала на хотелски комплекс „Рай“, ул. „Русофили“

На 28-29 септември 2016 г. в Конферентната зала на хотелски комплекс „Рай“, се проведе тридесет и първото заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район.

На 28.09.2016 г. заседанието беше открито и ръководено от заместник-областния управител на област Русе г-н Станимир Станчев, а на 29.09.2016 г. - от Председателя на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район и областен управител на област Русе доц. д-р инж. Стефко Бурджиев.

На заседанието присъстваха членове на РСР на СЦР по чл. 44, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР) и техни упълномощени представители по чл. 44, ал. 4 от ППЗРР, както следва:

№	Име и длъжност	Организация
1.	Деница Николова Заместник-министър, представявана от Юзлям Камберова Началник на отдел „СПКРР в СЦР – Русе“, ГД „СПРРАТУ“ Секретар на РСР на СЦР	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
2.	Кирил Ананиев Заместник-министър, представяван от Любомир Попов Главен експерт в дирекция „Финанси на общините“	Министерство на финансите (МФ)
3.	Атанаска Николова Заместник-министър, представявана от инж. Лилия Атанасова Директор на РИОСВ гр. Русе	Министерство на околната среда и водите (МОСВ)
4.	доц. Георги Костов Заместник-министър, представяван от инж. Борислав Димов Заместник-директор на „Северноцентрално държавно предприятие“ – Габрово	Министерство на земеделието и храните (МЗХ)
5.	Жечо Станков Заместник-министър, представяван от Владимир Янков	Министерство на енергетиката (МЕ)

	Ръководител на звено „Защита на класифицираната информация“	
6.	Ирена Георгиева Заместник-министър представявана от Антоанета Чолакова Младши експерт, Главна дирекция „Туристическа политика“	Министерство на туризма (МТ)
7.	Деница Сачева Заместник-министър, представявана от Анета Станулова Главен експерт, Дирекция „Стратегическо планиране и демографска политика“	Министерство на труда и социалната политика (МТСП)
8.	Ивайло Московски Министър, представяван от Милен Минчев Главен експерт, Дирекция „Национална транспортна политика“	Министерство на транспорта (МТ)
9.	Цвятко Георгиев Заместник-министър, представяван от старши комисар Теодор Атанасов Директор на ОДМВР – Русе	Министерство на вътрешните работи (МВР)
10.	Диян Стаматов Заместник-министър, представяван от Яна Йотова Главен експерт, Дирекция „Висше образование“	Министерство на образованието и науката (МОН)
11.	Боил Банов Заместник-министър, представяван от Валерия Илиева Държавен експерт, Дирекция „Европейски програми и проекти“	Министерство на културата (МК)
12.	проф. д. ик. н. Пенчо Пенчев Областен управител	Областна администрация – област Велико Търново
13.	Николай Сираков Областен управител	Областна администрация – област Габрово
14.	Манол Кившанов Областен управител	Областна администрация – област Разград
15.	доц. д-р инж. Стефко Бурджиев Областен управител	Областна администрация – област Русе
16.	Стоян Бонев Областен управител, представяван от Младен Минчев Заместник-областен управител	Областна администрация – област Силистра

17.	инж. Даниел Панов Кмет, представяван от проф. Георги Камарашев Заместник-кмет „Устройство на територията и развитието”	Община Велико Търново, Област Велико Търново
18.	Генчо Генчев Кмет, представяван от Кристиян Кирилов Председател на Общински съвет	Община Свищов, Област Велико Търново
19.	Таня Христова Кмет, представявана от Йонка Агалова Ръководител „Туристически информационен център“	Община Габрово, Област Габрово
20.	д-р Валентин Василев Кмет	Община Разград, Област Разград
21.	Божидар Борисов Кмет	Община Две могили, Област Русе
22.	Пламен Стоилов Кмет, представяван от Лидия Лечева – Господинова Главен експерт, Дирекция „Европейско развитие“	Община Русе, Област Русе
23.	д-р Юлиан Найденов Кмет, представяван от Татяна Стоянова Началник отдел „Инвестиции и проекти“, Дирекция „Икономика“	Община Силистра, Област Силистра
24.	д-р Димитър Стефанов Кмет	Община Тутракан, Област Силистра
25.	Веселин Илиев Главен директор „Международно икономическо сътрудничество“, представяван от проф. д-р Красимир Ениманев Председател на Русенска стопанска камара	Българска стопанска камара (БСК)
26.	д-р Иван Кокалов Вицепрезидент, представяван от Боянка Димитрова Председател на РС на КНСБ – Русе	Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ)
27.	Кирил Черкезов Председател на СРС на КТ „Подкрепа” – Русе, представяван от	Конфедерация на труда „Подкрепа“ (КТ „Подкрепа“)

	Надка Бончева Регионален секретар на СРС на КТ „Подкрепа“ – Русе	
--	---	--

Посочените заместници са изрично писмено упълномощени да участват в конкретното заседание с право на глас.

На заседанието на Съвета присъстваха и служители от Секретариата на РСР на СЦР и от областните администрации в Северен централен район без право на глас, съгласно чл. 54, ал. 4 от ППЗРР:

№	Име и длъжност	Организация
1.	Юзлям Камберова Секретар на РСР на СЦР, Началник на отдел „СПКРР в СЦР – Русе“	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
2.	Ангелина Маркова Главен експерт, отдел „СПКРР в СЦР - Русе”	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
3.	Биляна Караиванова Младши експерт, отдел „СПКРР в СЦР - Русе”	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
4.	Пенка Попова Началник отдел „АКРР“, Дирекция „АКРРДС“	Областна администрация – област Русе
5.	Владимир Босаков Главен експерт „ИТ“, Дирекция „АПОФУС“	Областна администрация – област Русе
6.	Надежда Шанова Старши експерт РР, Дирекция „АКРРДС“	Областна администрация – област Русе
7.	Десислава Пенчева Старши експерт РР, Дирекция „АКРРДС“	Областна администрация – област Русе
8.	Лилия Георгиева изпълнител	Областна администрация – област Русе
9.	Галя Митева изпълнител	Областна администрация – област Русе

В заседанието на РСР на СЦР участваха с право на съвещателен глас представители на юридически лица, имащи отношение към регионалното развитие (чл. 46, ал. 1 от ППЗРР):

№	Име и длъжност	Организация
1.	Проф. д-н Райчо Иларионов Ректор	Технически университет - Габрово
2.	Проф. д-р Велизара Пенчева Ректор	Русенски университет „Ангел Кънчев“ - Русе
3.	Доц. д-р Иван Марчевски Ректор	Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
4.	Проф. д-р инж. Пламен Даскалов Заместник-ректор по развитие, координация и продължаващо обучение	Русенски университет „Ангел Кънчев“ - Русе

Други присъстващи:

№	Име и длъжност	Организация
1.	Донка Иванова Областен управител и председател на РСР на СИР	Областна администрация – област Шумен
2.	Станимир Станчев Заместник-областен управител	Областна администрация – област Русе
3.	Проф. д-р арх. Веселина Троева Изпълнителен директор	„Национален център за териториално развитие“ ЕАД – София
4.	Проф. д-р Николай Ненов Директор	Регионален исторически музей – Русе
5.	Петя Несторова Секретар на РСР на СИР, Началник на отдел „СПКРР в СИР – Варна“	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
6.	Инж. Ростислав Стефанов Директор на Областно пътно управление - Русе	Агенция „Пътна структура“
7.	Арх. Елица Михайлова Началник отдел „Стратегии и програми“, Дирекция „Жилищна политика“	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
8.	Христо Христов Началник отдел „Финансово управление, контрол и мониторинг“, Дирекция „Жилищна политика“	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
9.	Виолета Амзина Младши експерт, Дирекция „Жилищна политика“	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
10.	Милка Павлова Старши експерт „Връзки с обществеността“	Областна администрация – област Шумен
11.	Магдалина Банкова Старши експерт „Връзки с обществеността“	Община Разград, Област Разград

По първа точка от дневния ред:

Г-н Станимир Станчев – заместник-областен управител на област Русе и упълномощен представител на областния управител на област Русе и Председател на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район, приветства членовете на Съвета с „добре дошли“ в Русе на заседанието на РСР на СЦР.

Той посочи основанието за свикване на заседанието - чл. 52, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР).

Г-н Станчев благодари на всички присъстващи членове на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район и им пожела ползотворна работа.

На заседанието беше отчетен необходимият кворум, изискуем съгласно разпоредбите на Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие. Всички, заместващи титулярите са редовно упълномощени за гласуване при вземане на решения.

● Преди пристъпване към гласуване на проекта на дневен ред, г-н Станчев информира участниците, че във връзка с инициативата за споделяне на добри практики и реализиране на общи идеи между Регионалните съвети за развитие на районите от ниво 2, на днешното заседание присъства г-жа Донка Иванова - областен управител на област Шумен и Председател на РСР на Североизточен район.

На заседанието присъстват и представители на академичните среди – висши училища на територията на Северен централен район

Г-н Станимир Станчев представи проекта на дневен ред, като напомни, че съгласно чл. 53, ал. 5 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, всеки член на Съвета в момента може да прави предложение за включване на нови точки.

Проф. д. ик. н. Пенчо Пенчев – областен управител на област Велико Търново, предложи точка 8 от предварителния дневен ред, предвидена за обсъждане на 29.09.2016 г., да бъде включена за разглеждане като точка 4 на 28.09.2016 г.

Не постъпиха други предложения и се пристъпи към гласуване на дневния ред с направените промени:

Дневен ред:

28 септември 2016 г.

1. Откриване на заседанието. Приемане на дневен ред.
2. Определяне на представители на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район в Комитета за координация на прилагането на подхода „Водено от общностите местно развитие“.
3. Обсъждане и приемане на проект на Годишна индикативна програма за дейността на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район през 2017 г.
4. Перспективи за развитие на висшите учебни заведения на територията на Северен централен район
5. Представяне на проект на Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по чл. 76-7г от Закона за регионалното развитие.
6. Оценка на напредъка и констатирани проблеми при изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност за многофамилни жилищни сгради на територията на Северен централен район. Място на СЦР сред останалите райони от ниво 2.
7. Обсъждане на пътната инфраструктура на територията на Северен централен район:
  - Обсъждане на етапа на изграждане на Автомагистрала „Хемус“;
  - Напредък по предпроектното инвестиционно проучване за строителството на Автомагистрала „Русе – Велико Търново“;
  - Състояние на републиканските пътища на територията на Северен централен район.
8. Напредък и проблеми при изпълнението на интегрирани проекти за водния цикъл; проекти за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците; проекти за развитие на инфраструктурата за отпадъчни води и др. по-значими проекти на територията на Северен централен район.

29 септември 2016 г.

9. Представяне на информация относно туристическите обекти на територията на област Русе.
10. Предложение за решение на РСР на СЦР за осигуряване публичност на приетите решения, съгласно чл. 55, ал. 1 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР).
11. Други.
12. Посещение на природни, културно-исторически и други обекти на територията на град Русе.

- „за” - 27 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа

По втора точка от дневния ред:

● Във връзка с писмо – изх. № 91-1592/18.07.2016 г. на Заместник-министъра на земеделието и храните и ръководител на Управляващия орган на Програмата за развитие на селските райони г-н Васил Грудев относно създаване на Комитет за координация на прилагането на подхода „Водено от общностите местно развитие“ и съгласно чл. 12 от Постановление № 161 на Министерския съвет от 4 юли 2016 г. за определяне на правила за координация между управляващите органи на програмите и местните инициативни групи, и местните инициативни рибарски групи във връзка с изпълнението на подхода „Водено от общностите местно развитие“ за периода 2014-2020 г., е необходимо да бъдат определени един основен и до двама резервни членове, които да представляват Регионалния съвет за развитие на Северен централен район в Комитета.

След направените пояснения, се пристъпи към избор на представители в Комитета за координация на прилагането на подхода „Водено от общностите местно развитие“.

Бяха направени следните предложения:

Г-н Станимир Станчев – заместник-областен управител на област Русе, предложи за **основен член** кандидатурата на доц. д-р инж. Стефко Бурджиев – областен управител на област Русе.

Г-н Манол Кившанов - областен управител на област Разград, предложи за **първи резервен член** кандидатурата на д-р Валентин Василев – кмет на община Разград.

Г-н Младен Минчев – заместник-областен управител на област Силистра, предложи за **втори резервен член** кандидатурата на д-р Димитър Стефанов – кмет на община Тутракан.

Д-р Димитър Стефанов – кмет на община Тутракан и представител на общините от област Силистра си направи самоотвод и предложи кандидатурата на д-р Юлиян Найденов – кмет на община Силистра за **резервен член** в Комитета.

Не постъпиха други предложения и се пристъпи към гласуване.

- „за” – 27 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

Бяха **обявени** избраните **представители** на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район в Комитета за координация на прилагането на подхода „Водено от общностите местно развитие“, както следва:

- **основен член:** доц. д-р инж. Стефко Бурджиев – областен управител на област Русе и
- **резервни членове:** 1. д-р Валентин Василев – кмет на община Разград и
2. д-р Юлиян Найденов - кмет на община Силистра.

По тази точка от дневния ред, беше гласувано следното **предложение за решение:**

Решение № 1:

Председателят на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район да информира писмено ръководителя на Управляващия орган на Програмата за развитие на селските райони за определените представители (основни и резервни членове) на РСР на СЦР в Комитета за координация на прилагането на подхода „Водено от общностите местно развитие“.

- „за” – 27 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

По трета точка от дневния ред:

• Проектът на Годишна индикативна програма за дейността на Съвета през 2017 г. е изготвен от областните управители на областите Разград и Велико Търново, председателстващи Регионалния съвет през 2017 г.

Г-н Станчев предложи да се обсъди Проекта на Годишна индикативна програма.

Не бяха изразени мнения и препоръки по така разработения проект.

По тази точка от дневния ред беше гласувано следното **предложение за решение:**

Решение № 1:

Регионалният съвет за развитие на Северен централен район приема Годишна индикативна програма за дейността на Съвета през 2017 г.

- „за” - 27 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

По четвърта точка от дневния ред:

• По тази точка от дневния ред думата беше предоставена на представителите на висшите училища на територията на Северен централен район.

Проф. д-н Райчо Иларионов - ректор на Технически университет Габрово, в самото начало още подчерта колко е важно образованието и цитира мотото на проведен в Германия форум: „Инвестицията в образованието е инвестиция в бъдещето“.

Той се спря на основните проблеми, като посочи, че най-сериозният проблем в България е демографският. Друг проблем е, че висшето и средно образование не са напълно съгласувани. Необходимо е да се синхронизира нуждата от специалисти с висше и средно образование и техният брой да бъде съгласуван, с цел да се осигурят необходимите кадри за бизнеса, производството и останалите сфери.

Друг важен проблем е определянето на издръжката и финансирането на висшите училища, което се базира на показателя „брой студенти“ и е обвързано с показателя „реализация на завършилите студенти“. По отношение на реализацията на младите специалисти, проф. Иларионов отбеляза, че от една страна не се предлагат много възможности за работа, а от друга страна - за предложените работни места е ниско заплащането на труда. Според него е необходимо да се регулират минималните стойности на заплащане на хората с висше образование, за да има интерес към отделните професии.

Проблем е и недостатъчната техника на висшите училища. В тази връзка, проф. Иларионов изрази мнение, че е възможно да се установят различни форми на сътрудничество с бизнеса, който разполага и може да подпомогне училищата с техника за обучение на студентите. По този начин, от една страна студентите ще бъдат обучени, а от друга страна - фирмите ще направят реклама на своята техника в страната.

Необходимо е да се установи по-тясна връзка между бизнеса и ВУ по отношение на реализацията на студентите. За да работят във фирмите млади хора, бизнесът трябва да се отвори към висшите училища.

В заключение, проф. Иларионов подчерта, че въпреки проблемите ВУ се развиват, работят със студентите и подготвят добри специалисти. Важно е задържането на завършилите висшисти в региона и страната и тяхната пълноценна реализация.

Проф. д-р Велизара Пенчева - ректор на Русенски университет „Ангел Кънчев“, благодари за поканата за участие в Регионалния съвет и за подкрепата, която висшите училища получиха с приетото решение на проведеното на 18.03.2016 г. заседание на РСР на СЦР, свързано с направените предложения относно Постановление на Министерския съвет за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления.

Тя представи основните проблеми във висшето образование, свързани с демографския проблем, съвременната глобализация и ограничените финансови ресурси. Много деца с добра подготовка отиват да учат в чужбина. Необходимо е да се създаде добра среда, която да благоприятства тяхното завръщане в страната. Финансирането на ВУ е на брой студенти и намаляването на техния брой води до намаляване на държавната субсидия за тях. От друга страна ВУ имат възможност и изпълняват проекти по различни програми – за подобряване на материалната база, инфраструктурата и др.

Проф. Пенчева отбеляза, че РСР на СЦР може да съдейства на ВУ в СЦР по отношение на капиталовите им разходи. От 5-6 години насам субсидията за капиталови разходи на РУ „Ангел Кънчев“ е в размер на 180 хил. лв. В университета половината от специалностите са инженерни и тези средства са недостатъчни за осигуряване на необходимото оборудване. Висшите училища се стремят да допълнят отчасти недостатъчните средства за капиталови разходи чрез собствено финансиране, такси на студентите, проекти и др., но въпреки това средствата са много ограничени. Според проф. Пенчева, вероятно могат да се намерят резерви/ресурси, които да бъдат пренасочени към ВУ в СЦР, които са развивали в годините и са с добър имидж и качество на обучението. В РУ „Ангел Кънчев“ има около 9 000 студенти и докторанти, акредитирани са 54 докторски програми и работят над 400 преподаватели. Това е сериозен потенциал за развитието на област Русе и областите Силистра и Разград, в които университетът има филиали. Проблем е и намаляването на броя на студентите във филиалите. Екипът на университета намира възможности и ресурси за развитие. РУ има много силни позиции по отношение на международното сътрудничество. За 2016 г. университетът е получил най-високия грант от всички висши училища по програма „Еразъм“ за мобилност извън държавите от ЕС.

Проф. Пенчева благодари на представителя на Министерството на образованието и науката г-жа Яна Йотова за оказваната от Министерството помощ на университетите. Изрази надежда, че в годините ще бъде оценено, че за висшето образование са необходими повече финансови средства, за да се развива успешно. В сравнение с университетите в развитите държави от Западна Европа, субсидията за 1 студент в България е 10 пъти по-ниска, което е причина и за разлика в наличното оборудване. В България базовата субсидия е 693 лв./студент и в зависимост от специалността има определени коефициенти. В СА „Д. А. Ценов“ - Свищов тя е 693 лв./студент, а в РУ „Ангел Кънчев“ и ТУ – Габрово средствата са малко повече.

В заключение, проф. Пенчева подчерта, че висшите училища в Северен централен район винаги са получавали подкрепа от областните управители и от кметовете на общини в района и от своя страна те многократно са декларирали и декларират своята подкрепа за развитието на СЦР.

Доц. д-р Иван Марчевски - ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, посочи, че най-големият проблем е свързан с капиталовите разходи. Висшите училища като специфичен субект на държавна издръжка, не може да се възползват от преобладаващата част от схемите за безвъзмездна финансова помощ по проекти и програми. Общините могат да кандидатстват по много програми и схеми, свързани с капиталовите разходи. Например, ВУ не са допустим кандидат по схеми за енергийна ефективност. Доц. Марчевски се присъедини към казаното от Ректорите на ТУ – Габрово и на РУ „Ангел Кънчев“ и подчерта, че най-голяма полза за

висшите училища би била помощта по отношение на финансиране на капиталовите разходи, които са най-скъпата инвестиция. 90 % от общата субсидия за ВУ е за покриване на разходите за издръжка – заплати, отопление и консумативи. Капиталовите разходи намаляват постоянно като сума и като част от общата издръжка, което води до влошаване на материалната база и оттам – до допълнително снижаване на качеството на обучение. Доц. Марчевски отбеляза, че издръжката на един студент – 693 лв. е много по-малка от издръжката на един ученик - 1 570 лв., но обучението на един студент е много по-скъпо от обучението на един ученик. РСР на СЦР може да се обедини относно този проблем и той да бъде споделен от повече страни за всички висши училища.

Другият важен проблем е свързан с развитието на бизнеса в региона. СА „Д. А. Ценов” е най-големият работодател в общината. Ако няма развит бизнес, кандидат-студентите не желаят да кандидатстват във ВУ в малките градове, тъй като не могат да си намерят работа. Те се ориентират към големите градове като София, Пловдив или Варна, защото там условията за живот са по-добри и има по-големи възможности за реализация. Въпросът с качеството, което могат да предложат ВУ, остава на заден план. За да има студенти във ВУ в малките градове, е необходимо да се стимулира развитието на бизнеса и да се разкриват нови работни места. Проблем е и недостатъчното партньорство между бизнеса и ВУ. Докато преди 30 години са изпълнявани съвместни бизнес проекти с участието на академични преподаватели, сега бизнесът се стреми да се справя със собствени човешки ресурси и с индивидуални консултации. За бизнеса и браншовите организации ще бъде много по-полезно, ако работят в по-тясно сътрудничество с университетите по отношение на консултантска дейност, разработване и управление на проекти, разработване на стратегически документи и др. СА „Д. А. Ценов” има 250 компетентни икономисти. Освен от субсидия, по този начин ВУ ще получават средства за допълнително финансиране, ще се повишава практическата подготовка на преподавателите и оттам – на студентите, за да бъдат по-полезни във всички сфери – на бизнеса, обществения живот, публичната администрация. Висшите училища са отворени към бизнеса за съдействие и съвместна работа, но не са достатъчно търсени от него.

Г-н Станимир Станчев - заместник-областен управител на област Русе, информира участниците в заседанието, че на 27.09.2016 г. в Областна администрация Русе е проведена кръгла маса на тема: „Възможности за подобряване на бизнес средата чрез активизиране на вътрешното предприемачество на малките и средни предприятия в област Русе”. Предвижда се тази инициатива да продължи, с цел скъсяване на пътя между бизнеса, учебните заведения и институциите. Той изрази мнение, че в момента връзката между тях е прекъсната.

Според него бизнесът в известна степен е длъжник на обществото, но от друга страна той няма вина за сегашната ситуация. Необходимо е всички страни да работят съвместно, да установят по-тясна връзка помежду си, за да се реализира просперитет.

По отношение на средствата за капиталови разходи на ВУ, г-н Станимир Станчев предложи да се проучи възможността за тяхното увеличаване и на следващото заседание Регионалният съвет за развитие на СЦР да излезе с предложение за решение до компетентните органи.

Г-н Владимир Янков - представител на Министерство на енергетиката, пое ангажимент да проучи възможността висшите училища да кандидатстват с проекти по енергийна ефективност, тъй като този въпрос не е в неговия ресор. Той информира членовете на Съвета, че са гласувани нови допълнителни средства по Международен фонд „Козлодуй“ за енергийна ефективност за следващия 3-годишен период. Според него важно и съществено е освен за детски градини и училища, проекти за енергийна ефективност да се изпълняват и във ВУ с цел намаляване на енергийните им разходи.

Г-н Станимир Станчев се обърна и към останалите институции, имащи отношение към въпроса, да проучат възможностите. Секретариатът на РСР на СЦР и екипът на Областна администрация Русе също да проучат възможностите и ако е необходимо Регионалният съвет

да излезе с предложение за решение за промяна в нормативната уредба до компетентните органи.

Проф. д.н. инж. Красимир Ениманев - представител на Българска Стопанска камара (БСК), коментира, че е наложително да бъде променена бизнес средата, като се намали администрирането ѝ. Голямото администриране води до увеличаване на лицензионни и други режими. Тъй като преобладаващата част от предприятията са микро- и малки (повече от 90 %), БСК е въвела като предложение до 200 000 лв. да мине на лицензионен режим, т. е. да не се облага по сега действащите данъчни тарифи.

В началото на икономическата и финансова криза, много държави обявиха 0 % лихва върху депозитите. В България продължава да се дава лихва по депозитите, поради което капиталите на народа не се ползват за бизнес.

Във връзка с навлизането на кадри от средното и висшето образование в бизнеса, проф. Ениманев посочи, че БСК няколко пъти е предлагала през първите 3 или 5 години да бъдат намалени данъците и да се заплаща труда. В момента има програма за едногодишно заплащане, тъй като е необходимо кадрите освен допълнително образование и квалификация, да получат и практическа реализация в съответния отрасъл. Средното образование дава общообразователна и теоретична подготовка, висшето образование - теоретична подготовка, но практическото обучение трябва да бъде финансирано, както в някои държави от ЕС.

Г-н Станимир Станчев допълни, че в някои европейски държави големите, водещи фирми имат училища и апелира за ангажираност от страна на бизнеса. В област Русе има стартираща паралелка, издръжката на която се поема от една фирма. За следващата учебна година ще се търсят възможности за финансиране и на други паралелки.

Проф. д. ик. н. Пенчо Пенчев - областен управител на област Велико Търново, отбеляза, че от дискутираните проблеми във висшето образование, като че ли най-сериозен се оказва проблемът за неговото финансиране. Според него, съществуват и други проблеми. Един от тях например е, че според Закона за висшето образование, хора от практиката не могат да четат като титуляри, лекции по магистърски програми. Същевременно трябва да има връзка между образованието, науката и бизнеса. Проф. Пенчев изрази мнение, че е необходим нов Закон за висшето образование и допълни, че е имало разработен проект на закон с рационални постановки в него, но процесът не е бил финализиран.

Необходимо е да има цялостна промяна в системата на управление на ВУ, като се започне от 3-те равнища на управление – висше, средно и оперативно. Не може да се постигне екипност в работата на академичното ръководство, защото е малка вероятността един ректор да работи добре с всички декани и ръководители на катедри. Ректорът предлага заместниците си, но ги избира академичният съвет на ВУ и ректорът участва в избора само с 1 глас.

Друг проблем е, че има разминаване между оценяването от Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА) и определената методика на МОН с коефициенти за професионалните направления. Например НАОА дава капацитет на професионално направление „Администрация и управление“ (в България то се учи в 42 ВУ), а по методиката на МОН се дава коефициент 0,65, като не е ясно как е определена точната му стойност.

Проф. Пенчев информира членовете на Съвета, че Асоциацията на преподавателите по икономика и управление на индустрията, в която той членува, с председател проф. д-р Младен Велев – декан на Стопанския факултет в Технически университет, София, ще проведе среща и направи предложения по този проблем.

Той подчерта отново, че съществуващите проблеми могат да бъдат решени с приемането на нов Закон за висшето образование.

Г-н Божидар Борисов - кмет на община Две могили, коментира, че кметовете на общини се сблъскват с проблеми, свързани с липсата на квалифицирани кадри по отношение на проекти, здравеопазване и други сфери.

Г-н Борисов изрази донякъде несъгласие с посочените проблеми във висшето образование, свързани с демографския срив и липсата на финансиране. Според него е необходима сериозна реформа за тяхното разрешаване. Той коментира, че преди 30-40 години са се раждали 130-140 хил. деца. Тогава броят на университетите е бил 28, разпределени по територията на страната със съответните направления на развитие по области. Например във ВИМЕСС – Русе са се обучавали инженери по селско стопанство, защото област Русе е селскостопански район; в Габрово - специалисти по тъкачество; юристи - в Софийския университет. Всичко това създава предпоставки за наличието на голяма конкуренция между кандидатите и по този начин качеството на образованието е на ниво. За сравнение, в момента има 53 университета, отделно някои от тях с филиали, при родени 50 хил. деца. Според г-н Борисов, недостигът на средства се дължи на факта, че средствата за висшето образование са разпределени между голям брой ВУ. Беше посочено също, че преди 30 години университетите са подготвяли качествени специалисти, докато сега някои от тях имат пропуски в обучението. Проблемът е много сериозен и трябва да бъде решен, може би чрез предложения на РСР на СЦР към съответните министерства. Г-н Борисов коментира също така, че е добре преподавателите да преминават през всички нива, както в миналото, за да придобият необходимите практически и теоретични умения.

В отговор на направените коментари и изразени мнения, **проф. д-р Велизара Пенчева** подчерта, че 5-те висши училища на територията на Северен централен район са се развивали повече от 52-70 г. и са заели своето достойно място в развитието на региона. Град Русе и областта не биха имали такъв облик и развитие без Русенския университет. Преди 1989 г. транспортните фирми са били едва около 29-30 бр., докато сега те са около 17 000. Тези фирми имат нужда от специалисти по администрация и управление, икономика, юридически консултации и др. Променена е и структурата на икономиката в страната, което от своя страна наложи промяна и в университетите. Русенският университет е бил университет по селско стопанство и сега развива тази позиция, но той не може да остане тясно специализиран при сегашната ситуация и трябва да изпълнява ефективно функцията си по отношение на развитието на региона.

Г-н Станимир Станчев също изрази мнение, че е необходимо да се приеме нов Закон за висшето образование. Той коментира, че пазарът има два основни компонента – търсене и предлагане. При промяна в структурата на икономиката, се променят и потребностите и в тази връзка висшите училища трябва да отговарят на тях. Според г-н Станчев все пак има пропуски, свързани с качеството на образование.

Д-р Кристиян Кирилов - представител на община Свищов, отбеляза, че 5-те висши училища в СЦР са профилирани, но има някои специалности в РУ „Ангел Кънчев“ – Русе и Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, които са присъщи на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, като икономика, право и др. Преподаватели от един университет преподават и в друг и по този начин се създава конкуренция между ВУ в района.

Инж. Лилия Атанасова - представител на Министерство на околната среда и водите, изрази мнение, че рейтингът на даден университет е най-важен за ориентиране на преподавателите къде да работят.

Д-р Кристиян Кирилов посочи, че бюджетът на висшите училища се определя в зависимост от броя на студентите, а не от качеството на образованието.

В заключение, **г-н Станимир Станчев** обобщи, че е важно качеството на образованието, което ще се подобри с приемане на нов Закон за висшето образование. Той предложи членовете на Съвета да се подготвят и на следващото заседание да бъдат обсъдени предложенията относно решаване на проблемите във висшето образование.

По пета точка от дневния ред:

● По тази точка от дневния ред думата беше предоставена на **проф. д-р арх. Веселина Троева** - изпълнителен директор на „Национален център за териториално развитие“ ЕАД – София.

В началото, проф. Троева сподели своя професионален опит относно изграждането на връзка между средното и висшето образование, във връзка с дискусиата по предходната точка от дневния ред. В периода 1994-1997 г. тя е участвала в проект - Програма, акредитирана от Британския съвет за технологично образование и приложена в 30 училища в България, като природо-математически, математически и езикови гимназии, известни като „гимназиите на акад. Сендов“. Проектът е включвал 12 задължителни модула в сферата на образованието и надстроечни 5-7 модула, избирани в зависимост от профила на региона със стаж във фирмите, и различна система на оценяване. Програмата е проверявана от английски преподаватели и е със система за преквалификация на преподавателите и актуализиране на знанието всяка година. Въведена е успешно в цялата страна, включително в колежи в Русе, Силистра, Велико Търново и др. областни градове. Впоследствие програмата е закрыта, но тя би могла да се доразвие или преоткрие.

Проф. Троева представи проект на Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по чл. 7б-7г от Закона за регионалното развитие. Проектът на документ е разработен от екипа на „Национален център за териториално развитие“ ЕАД.

Мотивите за разработване на Наредбата са свързани с промени в политиката на ЕС за регионално развитие в периода 2014-2020 г., с акцент върху местните ресурси и местния капацитет за развитие. По този начин се очаква да се подпомогне процесът на сближаване, тъй като основният проблем в регионалната политика е увеличаването на различията между регионите. Променена е и нормативната основа за пространственото развитие. В чл. 7д от Закона за регионалното развитие (изм. ДВ, бр. 15/2016 г.) е регламентирана наредба, приета от Министерския съвет по предложение на Министъра на регионалното развитие и благоустройството, с помощта на която да се изготви пакет от документи за пространствено развитие. Проектът на Наредба е разработен в изпълнение на Договор № РД-02-29-127/12.07.2016 г. за възлагане на обществена поръчка от МРРБ.

Проф. Троева информира, че на интернет страницата на МРРБ не е публикуван новият вариант на документа от 30.08.2016 г., в който са отразени бележките от предварителните обсъждания и съгласувания. От Северен централен район са постъпили общо 5 становища – от община Две могили, от областните администрации на областите Русе, Разград и Велико Търново и от териториалното звено на ГД „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“ към МРРБ с бележки и препоръки, които са приети и отразени. Част от препоръките са свързани с внасянето на яснота по отношение на терминологията на пространствено развитие и пространствено планиране.

В тази връзка, в Допълнителните разпоредби на Наредбата са включени две дефиниции: пространствено развитие и пространствено планиране.

Пространственото развитие е еволюцията на териториите във всичките им измерения (икономически, социални, екологични и физически). Пространствено планиране е процесът на създаване на териториална основа за координиране на секторните политики на национално, регионално и местно ниво чрез система от йерархично обвързани документи, които в съответствие с местния териториален потенциал, определят стратегията на интегрирано пространствено развитие. Системата от документи за планиране на пространственото развитие обхваща (чл. 7а, ал. 2 от Закона за регионалното развитие):

- Националната концепция за пространствено развитие (НКПР);
- Регионалната схема за пространствено развитие на район от ниво 2 (РСПРР);
- Регионалната схема за пространствено развитие на район от ниво 3 (област), (РСПРО).

С промените в ЗРР отпадна четвъртият документ – Концепция за пространствено развитие на община (КПРО).

Основните принципи, на които да се базират документите за пространствено развитие са:

- научна обосновааност на подходите и методите за стратегическо и пространствено планиране;
- приемственост и съгласуваност с документите за регионално и пространствено развитие на европейско, национално, регионално и местно ниво;
- приоритетно защитени публични интереси и гарантиране на индивидуалните интереси и гражданските права;
- публичност, прозрачност, партньорство, гражданско участие и споделена отговорност;
- географска, тематична и финансова концентрация на ограничените ресурси;
- координация на дейностите на компетентните органи и на участниците в процеса на пространствено планиране.

Системата от документи за планиране на пространственото развитие е обвързана с документите за регионално развитие по Закона за регионалното развитие (Национална стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г.; Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г. и Областни стратегии за развитие на областите за периода 2014-2020 г.); с документите по Закона за устройство на територията (Общи и Подробни устройствени планове), както и с тези по Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие (Екологична оценка, Оценка за съвместимост и Оценка на въздействието върху околната среда). На най-ниското йерархично ниво са поставени Инфраструктурните проекти и Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР).

Структурата на проекта на Наредба е следната: Част първа - Общи разпоредби; Част втора – НКПР; Част трета – РСППР; Част четвърта – РСПРО; Допълнителни разпоредби; Преходни и заключителни разпоредби. Към всяка от частите втора, трета и четвърта са разписани по три глави за съответния документ: Глава първа – Условия и ред за изготвяне; Глава втора – Структура и съдържание, информационно осигуряване и подходи; Глава трета – Наблюдение на изпълнението. В Допълнителните разпоредби е включена клауза за изискванията към специалистите, които ще разработват документите, защото качеството е изключително важно и то зависи от тяхната компетентност. С екип от 40 експерти НЦТР има възможност да разработва документите поне на национално ниво. В Преходните и заключителните разпоредби е посочено, че Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. е приета от Министерския съвет с Протокол № 47 от 19.12.2012 г.

Национална концепция за пространствено развитие (НКПР)

Документите на национално равнище са Национална стратегия за регионално развитие (НСРР) на Република България за периода 2012-2022 г. и Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. Проф. Троева изрази мнение, че много скоро двата пакета документи ще се обединят, защото независимо от различния срок на изготвянето им, има възможност да се обединят техните анализи и предложенията за бъдещото развитие – конкретни проекти и инвестиционни идеи, както и обвързването им с другите секторни политики и приоритети и най-вече с територията, върху която се развиват.

В НКПР са заложили и доразвити постановките на НСРР, свързани с изграждане на полицентричен модел в страната, който да определи опорните центрове, гарантиращи равнопоставен достъп до различни услуги, на различно ниво и с различно качество. Този модел е доразвит във връзка с Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г., както и като опит да се коригират грешки от 2005-2006 г., когато са определени 36 центрове на агломерационни ареали в България, при условие, че във Франция те са само 8.

НКПР определя насоките за устройство, управление, развитие и опазване на националната територия, вкл. и националната акватория – териториалните води на страната и връзките със съседни държави и региони; обвързана е с НСРР; тя е основа за пространствено ориентиране и

координиране на секторните политики; секторните стратегически документи на национално и регионално равнище се разработват в съответствие с действащите документи за пространствено развитие (чл. 7а, ал.4 от ЗРР), което е постигнато в определена степен; периодът на действие на НКПР е 15 години, само за инфраструктурните проекти - 30 години; обхваща територията на страната; изпълнител е специализирано звено или административна структура при МРРБ; провеждат се обществени консултации и обсъждания, с цел осигуряване на достъпност и прозрачност.

По отношение на функциите на органите, министърът на регионалното развитие и благоустройството организира изработването, съгласуването и актуализирането на НКПР и контролира наблюдението и оценката на изпълнението ѝ, дава методически указания, внася документа в Министерския съвет. Съветът за регионална политика към министъра на регионалното развитие и благоустройството обсъжда и съгласува проекта на НКПР. На въпроса относно мястото и ролята на Националният експертен съвет по устройство на територията и регионална политика (НЕСУТРП) в обсъждането и приемането на проекта на НКПР, проф. Троева изрази категорично мнение, че той следва да участва в този процес, тъй като освен политически представители, в Експертния съвет има и професионалисти, които могат да предвидят последиците от едно или друго политическо решение по отношение на пространственото развитие. Регионалните съвети за развитие обсъждат и консултират изготвянето на документа. Министерският съвет приема НКПР, Решението на МС се обнародва в ДВ, след което се публикува в Портала за обществени консултации и на електронната страница на МРРБ.

НКПР се актуализира при настъпили промени - промяна в административно-териториалното деление; промени в нормативната уредба на страната или промени в политиката за пространствено развитие на ЕС или на страната, както и по препоръки в приетите доклади за наблюдение на изпълнението на Концепцията.

Работата по изготвянето на НКПР е разделена на 2 етапа:

- Анализ на съществуващото състояние и
- Стратегия за пространствено развитие.

Съдържанието и на трите документа – НКПР, РСПРР и РСПРО е аналогично, като в НКПР са поставени въпросите с национално и наднационално значение както по отношение на тенденции, потенциали и прогнози за бъдещо развитие, така и по отношение на териториална структура, връзки със съседни територии, развитие на техническа и транспортна инфраструктура. Маркирани са всички важни и актуални проблеми, като подробността на изследването зависи от равнището, на което се изготвя документът.

Орган за наблюдение е Министърът на регионалното развитие и благоустройството, който контролира прилагането на НКПР, РСПРР и РСПРО. Докладите за наблюдение се изготвят на 3 години и ще се различават от Докладите за наблюдение на изпълнението на РПР, ОСР и ОПР. Индикаторите за наблюдение е необходимо да се определят в момента на разработването на НКПР, РСПРР и РСПРО, с изходни базови стойности, а не да се определят в Наредбата. Финансирането на изпълнението и наблюдението на НКПР е от Държавния бюджет.

НКПР се представя с текстови и графични материали със степен на подробност 1:300 000; новото е, че се създава База данни, която е единна основа за всички документи на национално, регионално и областно ниво; Машабите и форматите са съвместими със стандартите за представяне на пространствени данни; НКПР е изготвена в съответствие с Методическите указания за разработване на НКПР на Р България до 2025 г.

Информационно осигуряване, ГИС - включва електронно управление, в изпълнение на Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2014-2020 г. Ще бъде създадена единна електронна платформа на базата на ГИС, която ще събере цялата информация за документите от всички нива - национално, регионално и областно. Тази информация

постоянно ще се поддържа и актуализира и по този начин ще се гарантира съгласуваност между предвижданията и между изходната база данни, както и цялостно управление на процесите.

Регионална схема за пространствено развитие на район от ниво 2 (РСППР)

До момента не е разработен такъв документ. През 2011 г. са разработени Районни устройствени схеми (РУС) на 5 общини от област Пловдив - Пловдив, Родопи, Марица, Садово, Куклен.

Документите на регионално равнище са Регионални планове за развитие районите от ниво 2 и Регионални схеми за пространствено развитие на райони от ниво 2.

РСППР определя перспективи за устойчиво пространствено развитие на района и връзките му с други райони; разработва се в съответствие с НКПР; обвързана е с РПР на района от ниво 2; създава териториална основа за координация на секторните политики и действия на територията на района. Срокът за разработване е 15 години. Заинтересованите страни и участници в разработването на РСППР включват регионалните структури на държавните органи и органите на местното самоуправление, браншови организации, НПО, физически и юридически лица. Провеждат се обществени консултации и обсъждания на проекта на РСППР.

По отношение на функциите на органите, Министърът на регионалното развитие и благоустройството организира разработването, дава методически указания, внася 6-те проекта на РСППР в МС. Регионалният съвет за развитие обсъжда, консултира и координира. Министерският съвет приема РСППР на 6-те района от ниво 2 и те се обнародват в ДВ, след което се публикуват на Портала за обществени консултации при МС, на интернет страниците на МРРБ и на съставните областни администрации.

РСППР се актуализира при настъпили промени в административно-териториалното устройство, засягащо района; в социално-икономическото и пространственото развитие на района; в свързаното законодателство на страната или на ЕС; при актуализация на НКПР, засягаща района, както и по препоръки в приетите доклади за наблюдение на изпълнението на РСППР.

Етапите на разработване на РСППР са 2, аналогични на тези на НКПР.

Съдържанието на документа е аналогично на съдържанието на НКПР и включва анализ на състоянието, проблемите и тенденциите, потенциалите и ограниченията; прогнози за бъдещото развитие със сценарии и модели; стратегическа част с визия, стратегически и специфични цели и приоритети с пространствен модел; текстови и графични материали, но в малко по-голяма степен на подробност (М 1:200 000); База данни, които се включват в единната база данни на МРРБ. Разработва се в съответствие с Методически указания, одобрени от Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Орган за наблюдение на изпълнението е Регионалният съвет за развитие, подпомаган от териториалните звена на МРРБ. Изготвят се Доклади за наблюдение на всеки 3 години. Индикаторите за наблюдение са задължителни, а финансирането на изпълнението и наблюдението на РСППР е от Държавния бюджет.

Регионална схема за пространствено развитие на район от ниво 3 (област) (РСПРО)

Документите на областно равнище са Областни стратегии за развитие на областите (ниво 3) и Регионални схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области).

До момента е разработена една регионална схема за пространствено развитие на област Плевен. В РСПРО се изследва функционално-йерархичната структура на мрежата от центрове на развитие и се посочват онези центрове, които ще обслужват по-малките населени места, т.е. селските райони, които са изключително важни; агломерационни образувания и зони на влияние и селищни образувания; оси на развитие, транспортни и инфраструктурни коридори и мрежи, както и функционалното зонироване и структуриране на пространството.

РСПРО определя перспективи за устойчиво пространствено развитие на областта и връзките ѝ с други области; изготвена е в съответствие с НКПР и РСППР; обвързана е с Областната стратегия за регионално развитие на съответната област; създава териториална основа за координация на секторните политики и действия на територията на областта. Необходима е връзка на РСПРО с устройството на територията, защото настъпват промени в разработените

Общи и Подробни устройствени планове. Срокът на действие е 15 години. Заинтересованите страни и участници в разработването на РСПРО са регионалните и областни структури на държавните органи, органите на местното самоуправление, експлоатационните дружества, браншови организации, НПО, физически и юридически лица. Провеждат се обществени консултации и обсъждания на проекта на документ.

По отношение на функциите на органите, Областният управител организира и контролира цялостната работа по изготвянето на РСПРО. Регионалният съвет за развитие обсъжда РСПРО на областите на територията на района. Областният съвет за развитие обсъжда, консултира, координира и приема РСПРО на съответната област. Обнародват се в ДВ и се публикуват на Портала за обществени консултации към МС и на интернет страницата на съответната област.

РСПРО се актуализира при настъпили промени в административно-териториалното устройство на областта или промени в районите за целенасочена подкрепа; в свързаното законодателство на страната или на ЕС; в РСПРР, при актуализация, засягаща областта; в секторни стратегии и програми, както и по препоръка на докладите за наблюдение.

Етапите, структурата и съдържанието на РСПРО са аналогични на документите от по-високите йерархични равнища – НКПР и РСПРР. Различията са в степента на подробност, в компонентите на анализа и прогнозата – в РСПРО ще се залагат проекти с регионална значимост за няколко съседни общини в района или в съседни райони. Машабите – 1:100 000, а Базата данни е единна с тази, създадена за целите на НКПР и РСПРР.

Орган за наблюдение е областният управител. Изготвят се Доклади за наблюдение на всеки 3 години. Индикаторите за наблюдение са задължителни и се определят при разработването на документа. Финансирането е от Държавния бюджет, чрез областния управител.

(Презентацията е приложена към протокола)

След представяне на проекта на Наредба, думата беше предоставена на членовете на Съвета за въпроси и коментари.

Проф. д. н. инж. Красимир Ениманев - представител на Българска стопанска камара, коментира, че България е държава-членка на Европейския съюз от 2007 г. и кога във времето регионите в България ще се изравнят с останалите региони от ниво 2 в ЕС и ще имат суверенитет. Той допълни, че към момента те не могат директно да кандидатстват с проекти.

Проф. Троева отговори, че този въпрос е много важен и на европейско равнище. Най-големите критики към регионалната политика на ЕС са, че тя задълбочава различията между регионите, вместо да ги намалява, с насочване и концентрация на ресурси единствено към центровете на растеж. Счита се, че ако се предоставят повече ресурси и се засили техният потенциал, ако се види резултатът от вложените инвестиции и реализираните проекти, това ще повлияе и ще стимулира развитието на съседни територии, области и региони. Такъв ефект обаче не се получава, а се увеличава концентрацията на населението в тези центрове на растеж. Поради тази причина се прилага подход за повече развити стратегии и документи и за реализирани проекти на местно ниво в по-ограничен мащаб, но с видим резултат за хората, които живеят там.

По точка 6 от дневния ред:

● По тази точка от дневния ред думата беше предоставена на **арх. Елица Михайлова** – началник на отдел „Стратегии и програми“, дирекция „Жилищна политика“ в Министерство на регионалното развитие и благоустройството, за представяне на презентация на тема „Оценка на напредъка и констатирани проблеми при изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност за многофамилни жилищни сгради на територията на Северен централен район. Място на СЦР сред останалите райони от ниво 2“.

В началото на своята презентация, арх. Михайлова представи кратка информация относно Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради.

Програмата е приета с Постановление № 18/02.02.2015 г. на Министерски съвет на Република България (изм. и доп. в ДВ бр. 11/09.02.2016 г.), като цялостното ѝ техническо и финансово управление се осъществява от общините. Тя е насочена към обновяване на многофамилни жилищни сгради чрез изпълнение на мерки за енергийна ефективност с цел осигуряване на по-добри условия на живот за гражданите, постигане на топлинен комфорт и по-високо качество на жизнената среда.

В съответствие с Методическите указания, мерките за енергийна ефективност включват подмяна на дограма, топлинно изолиране на външни ограждащи зидове, подмяна на покривни покрития, обновяване на общи части и др.

Многофамилните жилищни сгради, допустими за финансиране по Националната програма трябва да попадат извън обхвата на ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

С цел повече хора да могат да кандидатстват, през м. февруари 2016 г. ПМС № 18 е променено, с което обхватът на програмата е разширен. В рамките на Програмата през 2016 г. се финансират многофамилни жилищни сгради, одобрени по проект „Енергийно обновяване на българските домове“ по ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г., за които към 31.12.2015 г. не са извършени строително-монтажни работи, съгласно приложен списък (Приложение № 19) и допълнителни указания (Приложение № 18).

Допустими за финансиране вече са:

- многофамилни жилищни сгради, строени по индустриален способ (едропанелно жилищно строителство; пакетно-повдигани плочи; едроплощен кофраж и пълзящ кофраж и техните разновидности) – за тези сгради отпада изискването за над 36 самостоятелни обекта и към настоящия момент е валидно единствено условието за наличие на три или повече етажа с минимум 6 самостоятелни обекта с жилищно предназначение;

- многофамилни жилищни сгради (масивни сгради), проектирани преди м. април 1999 г. – тези сгради също трябва да отговарят на условието за наличие на три или повече етажа с 6 или повече самостоятелни обекта с жилищно предназначение.

В списъка на сградите по проект „Енергийно обновяване на българските домове“ от Северен централен район са одобрени 21 сгради, от които към 31.12.2015 г. в 6 не са извършени строително-монтажни работи. След изменението на ПМС № 18 тези 6 сгради (в гр. Свищов – 2; в гр. Габрово – 1; в гр. Разград – 2 и в гр. Русе – 1) са прехвърлени към Националната програма за енергийна ефективност за финансиране. По данни на Министерството на регионалното развитие и благоустройството за тях вече са сключени договори за авторски надзор и има готовност за стартиране на мерките за енергийна ефективност, при спазване на правилата на проект „Енергийно обновяване на българските домове“ и на референтните стойности, определени в Програмата.

Като положителни резултати при изпълнението на проект „Енергийно обновяване на българските домове“ са отчетени създаването на традиции при управлението на етажната собственост и установяването на връзки между собствениците, а при изпълнението на Национална програмата за енергийна ефективност – намаляване разходите за отопление за домакинствата; подобряване на жилищната инфраструктура и промяна в облика на градовете; по-чиста околна среда и спестени емисии на парникови газове (CO₂ и др.); удължаване на живота на сградите и повишаване на тяхната цена; предоставяне на повече възможности на бизнеса за икономическа активност и осигуряване на допълнителна трудова заетост на местното население; установяване на традиции в управлението на многофамилните жилищни сгради, както и обществена осведоменост за начините за повишаване на енергийната ефективност.

Като допълнителни ползи за собствениците, общините, частния бизнес и държавата са отчетени създаването на нови работни места; подобряването на социалния климат в населените места; понижаването на експлоатационните разходи на сградите; съкращаването на разходите за

комунални услуги; стимулирането на строителната индустрия, производството на строителни материали и системи и др.

Арх. Михайлова представи и информацията относно напредъка на Националната програма за енергийна ефективност към 15.09.2016 г. (общо и по области), както следва:

- брой регистрирани сдружения на собствениците (СС) – 4 347 бр.;
- брой сключени договори между общините и СС – 2 973 бр.;
- брой сключени договори за целево финансиране – 2 018 бр. (по данни на Българската банка за развитие);
- брой сгради със стартирали дейности – 1 848 бр.;
- брой сгради в строителство – 270 бр.;
- брой въведени в експлоатация сгради – 56 бр.;
- средна разгъната застроена площ на сградите – 5 667 м² и
- среден брой самостоятелни обекти – 72 бр.

Към настоящия момент, най-голям интерес е наблюдаван на територията на областите *Благоевград* - 46 бр. сгради са в процес на обновяване, от които 16 сгради са въведени в експлоатация, а 30 сгради са със стартирали СМР, които до края на м. октомври 2016 г. ще бъдат приключени; *Хасково* - 32 бр. сгради са в процес на обновяване, от които 11 сгради са въведени в експлоатация, а 21 сгради са в процес на строителство; *Кюстендил*, *Бургас*, *Пазарджик* и др.

Според арх. Михайлова, интересът към Националната програма в районите от ниво 2 в Северна България не е голям, което до голяма степен се дължи и на по-бавните темпове на развитие.

Във втората част на презентацията, беше представен напредъкът при изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност за многофамилни жилищни сгради на територията на Северен централен район – общо и по области.

Към 15.09.2016 г. в района са регистрирани 517 сдружения на собствениците, от които 185 са сключили договори за целево финансиране, в 28 са стартирали строително-монтажни работи и само 5 сгради са въведени в експлоатация:

Област Велико Търново – в областта са регистрирани 112 сдружения на собствениците; сключени са 91 договора с общините и 49 договора за целево финансиране; 8 сгради са в процес на строителство и 1 сграда е въведена в експлоатация;

Област Габрово – регистрирани са 209 сдружения; сключени са 111 договора с общините и 50 договора за целево финансиране; 12 сгради са в процес на строителство и 2 сгради са въведени в експлоатация;

Област Разград – регистрирани са 38 сдружения; сключени са 25 договора с общините и 22 договора за целево финансиране; 5 сгради са в процес на строителство и все още няма сгради, въведени в експлоатация;

Област Русе – регистрирани са 116 сдружения; сключени са 86 договора с общините и 31 договора за целево финансиране; 2 сгради са в процес на строителство; 2 сгради са въведени в експлоатация;

Бяха представени и добрите практики при изпълнението на Националната програма на територията на общините Бургас и Благоевград. В тези общини са постигнати подобрен архитектурен облик на градската среда и по-добро управление на урбанистичната структура, основно чрез успешно териториално райониране, добра градоустройствена политика и изпълнение на мерки за енергийна ефективност.

Бяха посочени ролята и функциите на Министерството на регионалното развитие и благоустройството по отношение на Националната програма за енергийна ефективност.

Министерството е координатор на процеса по изпълнение на Програмата в България и издава необходимите Методически указания, а чрез дирекция „Жилищна политика” – оказва подкрепа на общините при нейното управление. МРРБ осигурява и методическо ръководство на нефинансовите аспекти на програмата; наблюдава нейното изпълнение и планира средствата за

включване в държавния бюджет и в средносрочната бюджетна прогноза в рамките на бюджетната процедура за съответната година.

МРРБ поддържа следните регистри по Националната програма за енергийна ефективност – регистър „Общ напредък“, регистър „Обществени поръчки“ и регистър „Седмична справка“.

Справките към регистрите „Общ напредък“ и „Обществени поръчки“ се подават до 15^{то} число на всеки месец, а справките към регистър „Седмична справка“ – всяка седмица.

В дирекция „Жилищна политика“ са определени 7 координатора, които координират и отговарят за изпълнението на Програмата и подпомагат активно общините и областите.

Арх. Михайлова информира присъстващите, че на 26.09.2016 г. МРРБ е изпратило до областните администрации бюджетна прогноза, която трябва да бъде попълнена в срок до 30.09.2016 г. с цел планиране на средствата по Националната програма за следващата година.

Регистърът „Общ напредък“ дава информация за отделните изпълнители по дейности (технически, енергийни и др.) и сумите по договорите, а регистър „Обществени поръчки“ – информация за публикуваните обществени поръчки и сключените договори.

Бяха посочени някои от проблемите, които оказват негативно влияние върху работата на общинските и областните администрации и на МРРБ при изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност.

Информацията, която се подава и към трите регистри трябва да бъде пълна и достоверна, за да не бъдат констатирани несъответствия, разминавания или липси. От подадените справки са установени разминавания, които варират от 30 000 лв. до няколко милиона лева, което затруднява прогнозирането и проследяването на цялостния процес по изпълнение на програмата. Друг съществен проблем е разминаването на информацията в регистър „Седмична справка“ и регистър „Общ напредък“, при което не съвпадат данните за броя на сградите в строителство и броя на въведените в експлоатация. Констатиранията проблеми затрудняват работата на дирекция „Жилищна политика“ при подаването на актуална информация към Министъра на регионалното развитие и благоустройството, а в последствие и към Министерство на финансите и Българска банка за развитие.

С цел улесняване на общинските администрации и във връзка с анексирането на договорите и спазването на референтните стойности, на интернет страницата на МРРБ е публикуван Формуляр-искане за становище за прилагане на референтните стойности, който се попълва от общините само при необходимост от уточняване на прилагането на референтните стойности.

Министерството на регионалното развитие и благоустройството чрез дирекция „Жилищна политика“ разглежда всеки случай индивидуално и изпраща до общините официален отговор на конкретния въпрос с копие до Българска банка за развитие, с което се съкращава процесът на въвеждане на нови референтни стойности и не се допуска забавяне на плащанията.

В края на презентацията, арх. Михайлова припомни ролята на областните управители в процеса на изпълнение на Националната програма за енергийна ефективност.

В края на м. юли 2016 г. до всички областни управители е изпратено писмо с допълнителни указания относно контрола, който осъществяват при изразходването на средствата по програмата. В писмото се акцентира върху задължението на областните управители да подписват съставените по време на строителството актове и протоколи, на основание Раздел I, т. 2 от Методическите указания: Протокол 2 за откриване на строителна площадка и Акт 15 - Констативен акт за установяване годността за приемане на строежа. При необходимост областните управители подписват и Акт 10 и 11 за спиране на строителството.

Този ангажимент е важен, тъй като областните управители осъществяват допълнителен контрол върху изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност за многофамилни жилищни сгради, в случаите на некоректно стартиране или приключване на строителни дейности.

(Презентацията е приложена към протокола)

Бяха изразени следните мнения и коментари по тази точка:

Г-н Николай Сираков – областен управител на област Габрово коментира, че областните администрации не разполагат с достатъчно експерти-инженери, с помощта на които областните управители да изпълняват своите ангажименти, предвидени в Методическите указания за изпълнение на Националната програма за енергийна ефективност. Според него, този въпрос може да се реши като се наемат външни консултанти, но това изисква допълнителен финансов ресурс, с който администрациите не разполагат.

В отговор **арх. Михайлова** отбеляза, че е запозната и с този проблем. Проблемите възникват, защото някои общини стартират строително-монтажните работи без да имат издадени разрешения за строеж или приключват СМР, за да спазят крайните срокове на договорите със строителите. В резултат гражданите започват да подават жалби, оплаквания и др. По тази причина в Методическите указания е предвидено областните управители да осъществяват допълнителен контрол върху изпълнението на Националната програма.

Г-н Христо Христов – началник на отдел „Финансово управление, контрол и мониторинг“, дирекция „Жилищна политика“ в Министерство на регионалното развитие и благоустройството, допълни, че в момента се търси решение на този проблем и се обмисля възможността областните управители да наемат външни консултанти. Според него това може да стане до края на м. октомври 2016 г.

Проф. Пенчо Пенчев – областен управител на област Велико Търново, зададе въпрос как ще се заплаща на наетите външни консултанти.

Арх. Михайлова посочи, че все още няма отговор на този въпрос. Поради това, че Националната програма е дългосрочна, се налага решаването на проблема в кратки срокове.

По точка 7 от дневния ред:

● По тази точка от дневния ред, думата беше предоставена на **инж. Ростислав Стефанов**, директор на Областно пътно управление - Русе към Агенция „Пътна инфраструктура“. Той информира членовете на Съвета относно етапа на изграждане на Автомагистрала „Хемус“; напредъка по предпроектното инвестиционно проучване за строителството на Автомагистрала „Русе – Велико Търново“ и състоянието на републиканските пътища на територията на Северен централен район.

Подготовка и доизграждане на Автомагистрала „Хемус“ (АМ „Хемус“):

→ **участък от км 78+500 до км 87+800**

В момента се провежда процедура за избор на изпълнител за изготвянето на технически проект и строителство на участъка с дължина 9,3 км (между Ябланица и Боаза). Автомагистралната отсечка ще бъде с по две ленти за движение в посока по 4 м, две ленти за спиране по 3 м, средна разделителна ивица 2 м, водещи ивици и банкети. Участъкът е проектиран за експлоатационна скорост 140 км/ч. Предвидено е изграждането на 5 селскостопански подлеза, 2 селскостопански надлеза, както и подлез на общинския път Брестница – Съева дупка. Ще бъде изградена и етапна връзка при километър 87+600 с път I-4 Коритна – Белокопитово за проектна скорост 60 км/ч. За обекта са осигурени 50 000 лв. от програма „Ново строителство“ на АПИ за 2016 г., а останалите средства не са осигурени към момента;

→ **участък от км 87+800 (Боаза) до пресичането с път II-35 Плевен – Ловеч**

Към момента се провежда обществена поръчка с предмет: „Изработване на технически проект по следата на оптимизирано трасе за АМ „Хемус“ – Етап I по 3 обособени позиции“: участък от км 87+800 до пресичане с път III-307, включително пътен възел „Дерманци“, с приблизителна дължина 14,120 км; участък от края на пътен възел „Дерманци“ (пресичане с път III-307) до пресичането с път III-3005, включително пътен възел „Каленик“, с приблизителна дължина 18,080 км; участък от края на пътен възел „Каленик“ (пресичане с път III-3005) до пресичането с път II-35 Плевен-Ловеч, включително пътен възел „Плевен“, с приблизителна дължина 17,800 км;

→ участък от км 310+940 до км 327+260 (от пътен възел „Белокопитово“ до пътен възел „Буховци“ в посока Търговище)

На 29 август 2016 г. е стартирана от АПИ тръжната процедура за избор на изпълнител за изготвянето на технически проект и строителството на този участък с дължина 16,3 км. Автомагистралната отсечка ще бъде със същите габарити като предходните два участъка, тъй като се явява тяхно продължение. Предвидено е изграждането на 6 виадукта, на пътен възел за връзка с път III-5102 Мировец – Певец, на нова връзка с път I-4 Шумен – Търговище при п. в. „Белокопитово“, на мост и 11 пресичания със селскостопански пътища. Към момента се подготвя задание за изработване на ПУП-ПП (подробен устройствен план – парцеларен план), въз основа на което ще бъде поискано разрешение от МРРБ за изработване на парцеларен план. Следват процедури по съгласуване и одобряване на парцеларния план, изискващи се съгласно Закона за устройство на територията.

Подготовка и изграждане на АМ „Русе – Велико Търново“:

Изграждането на модерна пътна инфраструктура по направление Русе – Велико Търново е една от приоритетните цели на АПИ. С реализацията на АМ „Русе – Велико Търново“ ще се постигне извеждане на транзитния трафик от чертите на населените места и заобикаляне на опасния участък край гр. Бяла. След проведена процедура за възлагане на обществена поръчка, през м. октомври 2015 г. е сключен договор с избрания изпълнител за изработване на проект в идейна фаза. Срокът за това е 150 календарни дни, разделен на два етапа - първият е с продължителност 135 календарни дни от датата на сключване на договора до датата на предаване на възложителя, а вторият започва да тече след получаване на влязло в сила решение по Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС).

През м. август 2016 г. година е сключен договор за изработка на парцеларен план за автомагистралата в участъка Русе – Бяла и обходен път на гр. Бяла. В момента парцеларният план е в процес на изработка.

Проект „Подготовка на проект Русе – Велико Търново“ е предвиден за финансиране по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г. (ОПТТИ). Подготовката на проекта включва изготвяне на идеен проект, ПУП-ПП, археологически проучвания, ОВОС и други подготвителни дейности. Формулярът за кандидатстване за финансиране на тези дейности е подготвен и подаден за преглед на Управляващия орган на ОПТТИ. Избран е целесъобразен вариант за трасе на автомагистралата от технико-икономическа гледна точка. Окончателният избор на трасето ще бъде направен в средата на м. март 2017 г. Прогнозната стойност на строително-монтажните работи на обекта е около 600 млн. евро към момента. Предвид значителния финансов ресурс се обсъждат различни възможности за финансиране – както със заем от международни финансови институции, така и със средства от републиканския бюджет или с публично-частно партньорство.

Състояние на републиканските пътища на територията на Северен централен район:

Инж. Ростислав Стефанов представи кратка информация за експлоатационното състояние на републиканските пътища, изпълнените превантивни ремонти със средства, осигурени с постановления на Министерския съвет (ПМС) и дейности по текущ ремонт и поддържане (ТРП), като асфалтови работи, банкети, канавки, ремонт на водостоци, косене, рязане на храсти, маркировка, знаци и др., от началото на 2016 г. до момента по области както следва:

- *Област Габрово:*

Процентното съотношение в състоянието на пътните настилки е: добро състояние - 42 %; средно - 16 % и лошо - 42 %.

Изпълнени са дейности по ТРП за 2016 г. на обща стойност 1 290 877,88 лв. с ДДС;

- *Област Велико Търново:*

Състояние на пътните настилки по РПМ: добро - 248,8 км; средно - 399,1 км и лошо - 284 км.

Изпълнени са два обекта с финансиране по ПМС – Обект: Превантивен ремонт на път III-502 Горна Липница – Патреш от км 22+000 до км 29+345, с обща дължина 7,345 км, на обща

стойност 2 885 212,80 лв. с ДДС и Обект: Извършване на превантивен ремонт на път III-403 „Сухиндол-Павликени“ от км 40+680 до км 46+682, с обща дължина 6,002 км, на обща стойност 2 399 847,86 лв. с ДДС.

Изпълнените дейности по ТРП за 2016 г. (от м. април до м. август) са на обща стойност 2 257 512,30 лв. с ДДС.

В началото на 2016 г. е въведен в експлоатация обект Лот 85 „Рехабилитация и реконструкция на път III-514 Камен – Драганово от км 5+000 до км 16+000 и от км 16+000 до км 25+157, с обща дължина 25,157 км, област Велико Търново“, с финансиране по ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г;

- *Област Разград:*

Състояние на пътните настилки в областта: добро - 149,6 км; средно - 126,4 км и лошо - 229,4 км.

Изпълнени са следните три обекта - Обект: Превантивен ремонт на път III-204 „Разград – Попово“ от км 0+000 до км 13+174, с обща дължина 13,174 км, на обща стойност 4 675 843,73 лв. с ДДС; Обект: Превантивен ремонт на път III-2005 „Самуил – Подайва“ от км 8+760 до км 35+800, с обща дължина 27,040 км, на обща стойност 4 646 225,95 лв. с ДДС и Обект: Превантивен ремонт на път III-4902 „II-49 – Побит Камък – Завет – III-205 (Веселец)“ от км 0+000 до км 28+761, на обща стойност 999 988,88 лв. с ДДС.

Изпълнените дейности по ТРП за 2016 г. са на обща стойност 517 159,93 лв. с ДДС.

- *Област Силистра:*

Състояние на пътните настилки по РПМ в областта: добро - 251,7 км; средно - 108 км и лошо - 146,4 км.

Изпълнен е Обект: Превантивен ремонт на път III-235 Звенимир-Вълкан-Листец-Подлес от км 12+0000 до 25+200, с обща дължина 13,200 км, на обща стойност 4 983 815 лв. с ДДС. Изпълнените дейности по ТРП са на обща стойност 509 333,36 лв. с ДДС.

- *Област Русе:*

Състояние на пътните настилки по РПМ в областта: добро - 129,3 км; средно - 144,3 км и лошо - 223,0 км.

Изпълнен е Обект: Превантивен ремонт на републикански път II-51 Бяла - Попово от км 0+060 до км 14+941 (отсечката Бяла – Копривец) с обща дължина 14,941 км, на обща стойност 5 801 428,91 лв. с ДДС, с финансиране по ПМС.

Изпълнените дейности по ТРП за 2016 г. са на обща стойност 1 622 364,58 лв. с ДДС.

В заключение, инж. Стефанов информира, че продължават дейностите по текущ ремонт и поддържане на републиканските пътища в Северен централен район, с което се подобрява тяхното експлоатационно състояние.

По тази точка от дневния ред бяха изразени следните мнения и коментари:

Г-н Станимир Станчев – заместник-областен управител на област Русе, отбеляза, че е необходимо изрязване на дървета в близост до пътя; също така проблемен е и пътят гр. Две могили - с. Кацелово.

Инж. Ростислав Стефанов отговори, че до няколко дни проблемът с пътя за с. Кацелово ще бъде решен.

Г-н Любомир Попов –представител на Министерство на финансите, попита колко средства са изразходени за безопасността на движението по пътната отсечка Русе – Бяла за 2016 г., която се характеризира с голям брой пътно-транспортни произшествия (ПТП). Той поясни, че въпросът му е свързан с публикувана информация в медиите за монтирани предупредителни пътни знаци на стойност приблизително 1 500 лв. и изрази мнение, че предприетите мерки и средствата са крайно недостатъчни за обезопасяването на пътния участък.

В отговор, **инж. Ростислав Стефанов** посочи, че в момента не може да даде информация относно общия размер на усвоените средства, тъй като са извършени различни дейности, включително по текущата ремонтна програма за 2016 г.

Проф. д. ик. н. Пенчо Пенчев – областен управител на област Велико Търново, потвърди, че в пътния участък Русе – Бяла – Велико Търново има много пътнотранспортни произшествия. Той изрази мнение, че ПТП настъпват не само поради лошото експлоатационно състояние на пътищата, но и по вина на водачите на МПС, които нямат култура на управление на пътя. Проф. Пенчев допълни, че след извършената рехабилитация и реконструкция на участък от път III-514 Камен – Драганово, той е станал скоростна отсечка и разходите за поддържане на 1 км през зимния период са 3 пъти по-големи.

Инж. Ростислав Стефанов информира, че само за една седмица са повредени 4 бр. пътни знаци. През 2016 г. са ремонтирани пътни отсечки, които са били в много тежко експлоатационно състояние. Изграден е 15 км нов път. Има развитие на пътната мрежа в Северна България. Извършен е и ремонт на моста при с. Писанец, община Ветово.

Г-н Станимир Станчев изрази мнение, че причините за ПТП са комплексни. Положени са усилия и е подобро състоянието на част от републиканските пътища, но е необходим ремонт на останалите пътища в лошо експлоатационно състояние. Един от големите проблеми на област Русе е път I-5 (E-85) Русе – Бяла – Велико Търново. Според него проблем и предпоставки за ПТП създават и неравностите по платното за движение – т.н. коловози, които са се образували от превозването на тежки, извънгабаритни товари.

Инж. Ростислав Стефанов посочи, че се извършва контрол и са съставени актове на водачите, чиито автомобили са претоварени.

Г-н Станимир Станчев коментира, че път I-5 (E-85) в отсечката Русе – Бяла – Велико Търново не е рехабилитиран откакто е изграден през 1993 г., т.е. от 23 години. В тази връзка са проведени инициативи и работни срещи с всички народни представители от Русенски район, за да се обединят усилията и да се осигурят средства за рехабилитацията му. Дисбалансът между Северна и Южна България е голям. Пътищата в Северна България са в недобро състояние, за разлика от тези в Южна България. Г-н Станчев подчерта, че проектът за Автомагистрала „Русе – Велико Търново“ е от първостепенна важност за област Русе и за Северен централен район. Необходимо е да се намери финансиране за реализиране на проекта. В сравнение с другите райони от ниво 2, СЦР изостава в икономическото си развитие и се доближава до Северозападен район, който е с най-неблагоприятни социално-икономически показатели.

Г-н Николай Сираков - областен управител на област Габрово, изрази мнение, че Регионалният съвет за развитие на Северен централен район трябва да настоява за изграждането на Автомагистрала „Русе – Велико Търново“ и да следи постоянно процеса на подготовка и изпълнение на проекта.

В заключение, **г-н Станимир Станчев** отново подчерта, че изграждането на АМ „Русе – Велико Търново“ има ключово значение както за развитието на област Русе, така и за развитието на Северен централен район.

По осма точка от дневния ред:

● По тази точка от дневния ред, г-н Станимир Станчев информира присъстващите, че поради служебна ангажираност, на настоящото заседание не присъства представител на Главна дирекция „Оперативна програма Околна среда“ при Министерство на околната среда и водите. Изготвена е и предоставена информация, която ще бъде изпратена на членовете на Съвета като приложение към Протокола от настоящото заседание

По девета точка от дневния ред:

• По тази точка от дневния ред, Председателят на РСР на СЦР доц. д-р Стефко Бурджиев предостави думата на **проф. д-р Николай Ненов**, директор на Регионален исторически музей – Русе, за представяне на презентация на тема „Премиери на Модерността в България. Места на памет в Русе“ с информация за туристическите обекти на територията на област Русе.

В началото на презентацията, проф. Ненов отбеляза, че сред туристическите обекти на територията на Северна България най-важни са тези, свързани със световното културно наследство на ЮНЕСКО. При посещението на град Русе, в рамките на 100 км туристите могат да посетят 4 от обектите на ЮНЕСКО в България: ез. „Сребърна“ край гр. Силистра, Мадарският конник край гр. Шумен, Свещарската царска гробница край гр. Исперих и Ивановските скални църкви. От тези 4^{ри} обекта на световното културно наследство на ЮНЕСКО, два са изцяло български и са свързани пряко с българската история – Мадарският конник и Ивановските скални църкви.

История

През 1879 г., непосредствено след Освобождението в Русе започва да се издава в. „Славянинъ“, в бр. 4 на който в статия с надпис „Старина“ са описани Ивановските скални църкви. Първите изследователи на скалните църкви и на тяхната живопис и графити (надписи) са френски учени, а от началото на 50^{-те} години на ХХ век – изследователи са основно български учени, като Асен Василиев и др.

Ивановските скални църкви са разположени по поречието на река Русенски Лом и представляват комплекс от шест църкви, издълбани в скалите. Те образуват голям царски манастир с патрон „Свети Архангел Михаил“. Манастирът е основан в началото на ХІІІ век от Йоаким (издълбал първата скална църква) – монах от Света гора, със средства на българския цар Иван Асен ІІ.

През 1979 г. на първата сесия на Комитета за световно културно и природно наследство в гр. Луксор (Египет), Ивановските скални църкви са сред първите обекти, включени в Списъка на световното културно и природно наследство под закрилата на ЮНЕСКО.

При управлението на цар Калоян, България сключва уния с папата и признава върховенството на Римокатолическата църква. По-късно цар Иван Асен ІІ извоюва независимостта и възстановява Българската патриаршия със седалище Търново, като за първи търновски патриарх на Второто българско царство е избран Йоаким – под името Йоаким І.

С Ивановските скални църкви са свързани и българските царе Георги-Тертер І, който в края на живота си става монах в една от килиите на манастира и Иван Александър, който е ктитор (дарител) на църквата „Св. Богородица“ (отворена за туристи). В църквата при фреските на ктиторите цар Иван Александър е изобразен с втората си съпруга - еврейката Сара. В друга част на манастирския комплекс, първата съпруга на цар Иван Александър – влахинята Теодора Басараб е изобразена между Св. Теодор Тирон и Св. Теодор Стратилат, която според някои изследователи става монахиня в манастира. Теодора е дъщеря на влашкия войвода Иванко І Басараб, който след сватбата ѝ с цар Иван Александър, получава като зестра село и скален манастир – днешното с. Басарбово с едноименния Скален манастир „Св. Димитър Басарбовски“. Скалният манастир „Св. Димитър Басарбовски“ за пръв път се споменава в османски данъчен регистър от първата половина на ХV век.

Мястото на гр. Русе (Русчук) в съвременната епоха е пряко свързано с „модерността“ или модерната епоха, водеща до бързото индустриално развитие, до засилване на трансграничните връзки на града с дунавските страни, до развитието на активен стопански живот и до появата на редица нови (първи) неща за България. Дунавският град се налага и като важен културно-просветен, духовен и революционен център.

Пътешествия

Транспортните и стопански връзки на Русе с река Дунав след Освобождението са много важни за разрастването на града и за развитието на региона.

Европейските търговци и кораби по река Дунав се появяват в началото на XIX век, а от средата на века в гр. Русе спира австрийският параход, който за три дни стигал до Виена или до Константинопол.

В Русе е била и Княжеската яхта на княз Александър I Батемберг, а след неговата детронация с нея той е откаран до гр. Рени. В Русе идват и цар Фердинанд, както и редица европейски крале, които са посрещани в Княжеския дворец (днес Кукления театър).

Кино

В Русе се случват първите европейски премиери за България. През 1897 г. се състои първата кинопрожекция в заведението на Марин Чолаков, като собственик на кинематографическата машина, а организатор на събитието е Георги Кузмич. Филмът показвал посрещането на цар Николай в Париж, един от парижките площади и движещ се влак. Вторият кинематограф също е регистриран в Русе и представял криминална история.

Образование

През 1843 г. русенецът Александър Хаджирусет издава първата „Карта на сегашна България, Тракия и Македония и прилежащите земи“ на български език за нуждите на русенските училища, а по-късно – на всички български училища. Картата не показвала границите на България, а къде на Балканите живеело българско население.

Във втората половина на XIX век, след избирането на Русе за център на новата османска провинция Дунавски вилает, в Австрийското консулство започва да се измерват температурата на въздуха, влажността и др.

Култура

През 1866 г. в Русе е открито възрожденското читалище „Зора“ по инициатива на местен учител и обществен деец. Тази година читалището отбелязва 150 г. от основаването си.

Транспорт

Валяята (управителят) на Дунавския вилает въвежда и единен стандарт на мерките и теглилките, като част от европеизацията на Русе.

Според исторически източници след идването на Митхад паша в Русе е построена първата в България железница, ремонтират се пътища, намалява престъпността и се подобряват качеството и условията на живот.

Железопътната линия Русе – Варна е изградена през 60^{-те} години на XIX век и свързва река Дунав с Черно море и Средна Европа с Ориента. Поради нейното стратегическо значение, след Съединението на Източна Румелия с Княжество България, един от първите законопроекти, който новото Народно събрание в София гласува, е за откупуване на ж.п. линията и превръщането ѝ в собственост на българската държава. През Русе преминавал и луксозният пътнически влак „Ориент Експрес“ с класически маршрут Париж – Истанбул.

От гр. Русе водят началото си още корабостроенето, кораборемонтът и българският търговски, пътнически и военен флот (през м. август 1879 г. е създадена Дунавската флотилия) след Освобождението. През 70^{-те} години на XIX век в Русе е открита първата корабостроителница (днес Русенска корабостроителница), построен е първият български метален несамоходен плавателен съд (шлеп) и др. По-късно, в началото на XX век щабът на военния флот е преместен във Варна. Русенската кораборемонтна работилница е първото металообработващо предприятие в България след Освобождението.

Свободно време

То е привилегия основно на гражданите, които пътуват, ходят на ресторанти, на бирени градини, на сладкарници и др. Подобно на западното общество, тогавашният русенски елит и консулите в Русе се разхождат из изградените паркови алеи (днес Парка на младежта), из „Образцов чифлик“, градските паркове и др.

Земеделие

„Образцов чифлик“ е земеделско стопанство, създадено от Митхад паша, в което за първи път в България се използват нови машини, закупени от чужбина и което се оформя като средище за семена, за нови сортове и породи и за модерно земеделие.

Според дописка във в. „Дунавъ”, още преди Освобождението през 1868 г. в гр. Русе е построена първата в България пивоварна фабрика „Св. Петка“, работеща с парна машина. Наречена е на разположената до нея средновековна скална църква с патрон „Св. Петка“, а произвежданата бира отлежавала в пещерите на църквата. Днес църквата „Св. Петка“ не съществува, защото през 60^{-те} години на ХХ век при строителството на Дъговия мост при изхода на Русе в посока гр. София, е затрупана в основите на моста.

Бизнес и банково дело

Създадена е първата българска частна банка „Гирдап“ (1881 г.), първото българско застрахователно дружество „България“ (1890 г.), първата българска търговска камара (1890 г.) и др., които подпомагат развитието на бизнеса и търговията в Русе след Освобождението.

До края на ХІХ век, като елемент на „модерността“ улиците в град Русе получават имена, къщите – номерация, а по главните русенски улици се поставят бордюри, тротоари и улични газени фенери.

В заключение, проф. Ненов представи кратка информация за Дунавския лимес (Дунавската граница на Римската империя), който е бил „външният отбранителен пръстен“ на империята по поречието на река Дунав на територията на днешните български земи.

През м. септември 2012 г. гр. Русе е домакин на „ХХІІ Световен лимес конгрес“ (Конгрес за границите на Римската империя), организиран за първи път в България от Националния археологически институт с музей при Българската академия на науките с помощта на Регионалния исторически музей – Русе, Областна администрация – Русе, българските дунавски общини (Свищов, Русе, Силистра, Плевен) и др.

(Презентацията е приложена към протокола)

По десета точка от дневния ред - Други:

По тази точка от дневния ред, бяха представени две благотворителни инициативи, по които Областна администрация – Русе е партньор и участник.

Първата от тях е Кампанията „И най-дългото пътешествие започва с първата стъпка“, която има за цел изграждане на Център за подкрепа на хора с онкологични заболявания и техните семейства в сградата на Многопрофилна болница за активно лечение – Русе.

Втората е за закупуване на първия в България робот „ЛОКОМАТ“ за лечение и цялостна рехабилитация на пациенти със загубени или намалени двигателни функции.

По единадесета точка от дневния ред:

- Съгласно чл. 55, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, приетите решения от Регионалния съвет за развитие се довеждат до знанието на гражданите чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин по решение на Регионалния съвет за развитие.

Във връзка с това, Председателят на РСР на СЦР предложи за обсъждане и одобряване Проект на съобщение до средствата за масово осведомяване, относно тридесет и първото заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район. Проектът на съобщение е подготвен и е предоставен предварително на членовете на Регионалния съвет.

Не постъпиха предложения за изменение и допълнение на проекта.

По тази точка от дневния ред беше гласувано следното **предложение за решения:**

Решение № 1:

Регионалният съвет за развитие одобрява проект на съобщение до средствата за масово осведомяване, относно проведено заседание на Регионалният съвет за развитие на Северен централен район.

Решение № 2:

Приетите решения на тридесет и първото заседание на Регионалният съвет за развитие на Северен централен район да се доведат до знанието на гражданите, чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин със съдействието на председателя на Регионалният съвет за развитие, областните управители, представителите на общините и секретаря на Регионалният съвет за развитие в Северен централен район, като се вземат предвид и предложенията, направени на заседанието.

- „за“ – 27 гласа;
- „против“ – 0 гласа;
- „въздържал се“ – 0 гласа.

Поради изчерпване на дневния ред, заседанието беше закрито.

Приложение: Материали, предоставени на заседанието:

1. Предварителен дневен ред;
2. Проект на Годишна индикативна програма за дейността на Регионалният съвет за развитие на Северен централен район през 2017 г.
3. Проект на съобщение до средствата за масово осведомяване за проведено тридесет и първо заседание на Регионалният съвет за развитие на Северен централен район.

**Протоколисти на РСР на
Северен централен район:**

Ангелина Маркова:

Биляна Караиванова:

**Секретар на РСР на / П /
Северен централен район:**

Юзлям Камберова

/ П /

**ЗА ПРЕДСЕДАТЕЛ НА РСР НА
СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН:**

СТАНИМИР СТАНЧЕВ